

Människor och händelser vid Holkaberg

Holkaberg. Hemman af 3/4 mantal skatte uti Ödeshögs socken af Lysings härad och Linköpings län, beläget nära vid Wetttern, taxerades 1859 till 3,430 rdr rmh och var deladt mellan C. och Hans Petersson, hvardera egande 3/8 mil. Holkaberg har blifvit reduceradt såsom grefshapsdonation till P. Brahe. Här är gästgivariegård, hvarifrån skjutsas till: Ödeshög i norr 1 3/8 mil, Grenna i söder 1 3/8 mil.

Historiskt-geografiskt och statistiskt lexikon öfver Sverige, tredje bandet. Stockholm 1862.

Ingen gård eller by i Ödeshög är så omskriven som Holkaberg. Det beror på att där länge, förmodligen under århundraden, fanns en mycket känd gästgivariegård, belägen mitt emellan Gränna och Ödeshög, högt uppe i den förr riskabla skogstrakten Holaveden. Tydligt hade gästgiveriet ett särskilt fint rykte, eftersom kungliga personer brukade bo och äta där i stället för att ta in i städerna, enligt vad som berättas här nedan. Gästgiveriet låg invid Västra Holvägen, trafikerad sedan medeltiden, och flyttades till Sjöberga då den nya sträckningen av vägen blev klar år 1852.

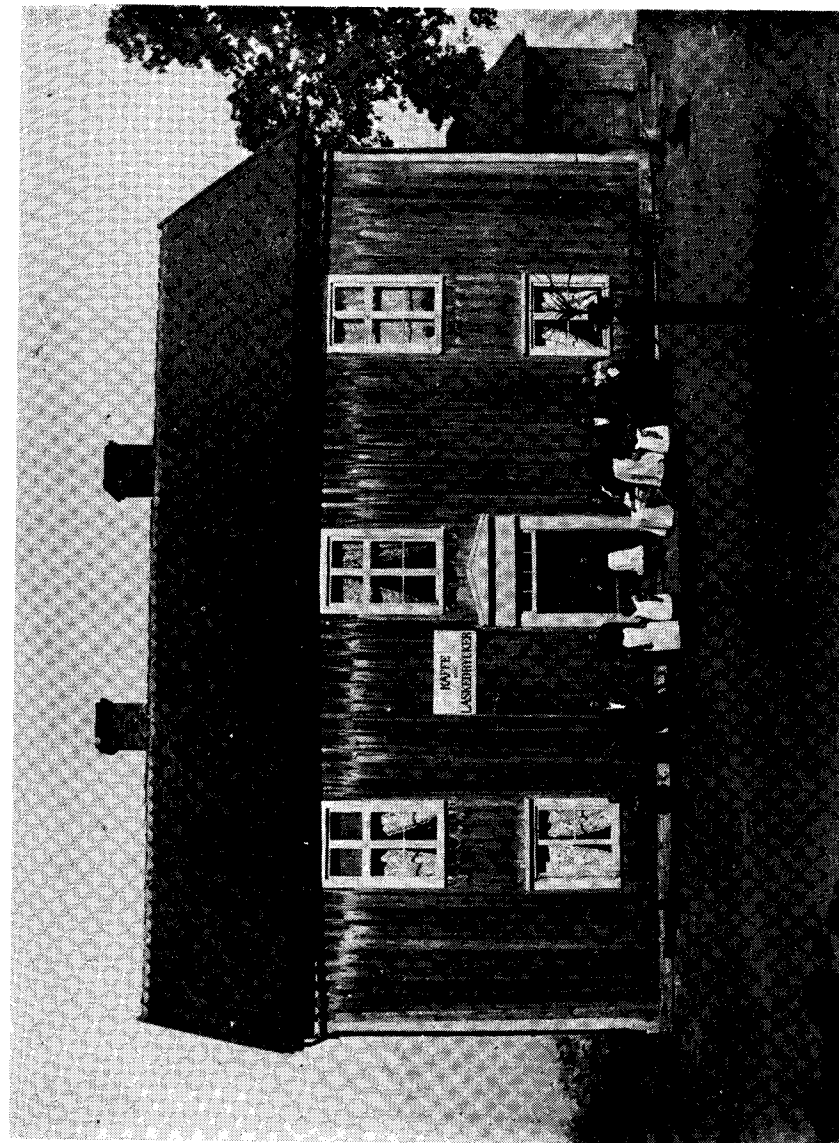
Bondbröllopet på Holkaberg

På annan plats i denna bok återges kapitlet "Bondbröllopet på Holkaberg" ur J. M. Roséns memoarer "Några minnesblad". Den kände skriftställaren och folktalaren Ernst Liljedahl berättar i "Anor och minnen", andra delen (Henric Carlsons bokhandel, Linköping 1930) om Holkaberg, dit hans egna släktrådar gick:

Ägaren till Holkaberg och Narbäck Petter Persson och hans hustru Lisa Johansdotter hade fyra döttrar, av vilka Maria Elisabeth 1802 blev gift med auditör Per Söderström på Tuna västergård i Heda socken — min mormors föräldrar — och Christine 1818 med jägmästare Petter Carl Joachimsson, vilkas dotter Tecla 1849 blev gift med Fredrik Wallman.

Nog hade Petter Persson gärna velat ha sig en son, men han fällde icke modet utan lärde sina döttrar även manliga idrotter. Det var icke vanligt på den tiden, att flickor satte foten på klivstenen och svingade sig upp i sadeln för tremilslånga ritter till och från kyrkan. Men det gjorde döttrarna till rushållaren och gästgivaren på Holkaberg. Han hade gott om hästar — sex enligt bouppteckningen efter honom — och den gamla vägen förbi hans dörr gick bättre att rida än att åka. Gården låg högt på

Bilden från Sjöberga visar skomakarmästare Oskar Hedén med familj. Från vänster Werner, Manne, Oskar med fru Klara, Greta, Olga, Oskar Hedéns mor Sofia Johansson, fru Hedéns syster Ida Andersson, Stina Hedén, Ossian Karlsson, anställd hos Hedén, med fru Ida och sonen Eskil. Äldst i sällskapet var fru Johansson, född 1829, och yngst Eskil Karlsson, född 1903. Fem av personerna på bilden lever än.

Sjöberga blev gästgiveri efter Holkaberg, då den nya sträckningen av Grännavägen blev klar 1852. Bilden togs 1903 eller 1904. Om personerna på bilden, se sid. 44.

Holavedens Veterslutning, och de branta backar, som leda dit, ingingo ända till 1850-talet i den gamla kungsvägen, som här drog mot Grenna. Den nya väg, som då anlades, går något lägre och är lätt att befara. Även den är känd för sina storslagna utsikter över Vättern.

När kyrkfolket i Ödeshög såg den lilla karavanen från Holkabergr komma travandes, sades det: "Där kommer rusthållaren med sina vackra flickor". De voro alla berömda för sin skönhet, kanske mest den yngsta.

Bröllopet hölls 1818

Peter Person, ägare till Holkabergr, föddes omkring 1750, berättar Liljedahl, och avled på sin gård 1818. Hans maka Lisa var född på Holkabergr 1760 och avled där 1836. Bröllopet, som Rosén berättar så färgrikt om, ägde rum den 24 juni 1818 mellan dottern Christine, född 1792 på Holkabergr, död 1882 på Rustorp i Västra Harg, och jägmästare Petter Carl Joachimsson, född 1791 på Snytringe vid Skänninge, död 1862 i Gränna. Liljedahl berättar:

Enligt Rosén stod bröllopet i Norrgården. Holkabergr bestod då som nu av tvenne alldeles intill varandra liggande gårdar, benämnda Södergården och Norrgården. Båda tycks ha hört ihop med gästgiveriet men det Personska hemmet var förlagt till Södergården, där de alltså bodde. Det är ovisst om Rosén har rätt eller förväxlat gårdarna. I Ödeshögs husförhörslängd 1769 kallas den gård, där Johan Jönsson då bodde, endast "Holcabergr" och den andra "Gästgivaregården".

— — — —

Södergårdens ladugård såg vid mitt besök 1930 mycket gammal ut och uppgavs vara 70 å 80 år. Då jägmästare Joachimsson, brudgummen av 1818, dog 1862 efter fullgjort värv som en "mycket glad, skämtsam och trevlig" gästgivare på Holkabergr, såsom släktminnet karakteriserar honom, är det troligt att ladugården är från hans tid.

Kungafrukost på Holkabergr

Liljedahl återger ett uttalande av dotterdottern, fru Therece Norberg, om Christine Joachimssons tid som husmor på Holkabergr:

Mormor var en ovanligt duktig och ordentlig människa. Pappa talade ibland om hennes alla blankskurade koppar i köket och den lilla välskötta trädgården. De kungliga brukade bo och äta der på sina resor. Mormor talade med förtjusning om dem, hur älskvärda de voro.

— — — —

Så nämner min mormors bror Per Olof Söderström i ett den 2 juli 1839 daterat brev till systemen, att kungen nyligen ätit frukost på Holkabergr.

Den kungen måste ha varit Karl XIV Johan, som var konung under tiden 1818—1844. Även drottning Desideria torde väl ha valt denna väg under sina landsvägsresor till och från Paris. Kungligheterna var givetvis åtföljda av en stor uppvaktning och en talrik personal. Förmodligen måste hästar uppbådas från hela socknen för att klara den kungliga skjutsen.

Litteratur:

Historiskt-geografiskt och statistiskt lexikon öfver Sverige, tredje bandet. Stockholm 1862.

Anor och minnen av Ernst Liljedahl, andra delen. Henric Carlssons bokhandel, Linköping, 1930.